

uzaklaşırsak o kadar sistematik, mekanik olur, kurallara uyar ilkelliğimizi bilinçaltına iteriz.

İnsanın doğası, en temiz, en masum ancak en ilkel, en bilinçsiz, kurallara en uymayan, toplumsaldan uzak, kendinden geçen, kendini dizginleyemeyen halidir. Çocuk kadar meraklı ve korkusuz davrandığımızda, donumuzu indirip ulu orta kaka yaptığımızda, deli gibi içip, takım elbisemiz ve kravatımızı ayrı taraflara dağıttığımızda, sarhoşken konuştuğumuzda, ağzımız bir o yana bir bu yana kayarken salyalarımıza engel olamadığımızda ya da güneş battıktan lambalar kapandıktan sonra en ilkel güdülerimizle engel olamayınca en doğalıdır. Bunlar bastırmaya ve dizginlemeye çalıştığımız asıl benliğimizin zincirlerinden kurtulunca yapacaklarıdır. Bu dizginsiz halimiz uygarlık ve medeniyetle çatışma halindedir. Apollon ve Dionysos'un, gece ve gündüzün, doğa ve kültürün, alt benlik ve üst benliğin, Eros ve Thanatos'un bin yıllardır uzlaşmadan devam eden kavgasıdır. Ne kadar medeni olursak olalım, geceleri hayvanlar gibi seviştığımızda tamamen ilkel varlıklarızdır ve kültürün hiçbir unsuru bu ilkelliği yok etmeyi başaramaz.

Doğamıza sırtımız döner, ilkel güdülerimizi arka plana itersek bastırılmışlığın karşılığı olarak grotesk duygularla karşılaşmak kaçınılmazdır. İlkel benliği ve duyguları bastırmak, sadece mantığa ve sisteme, ahlaki olana yer açmak, duygulara karşı savunma mekanizması geliştirmek, modern anlamda bozulmaya ve mental patolojik sapkınlıklara, usun idealden uzaklaşmasına yol açar. İdeal olan modernle ilkeli harmanlayabilmektir.

Iva Procházková'nın Çıplaklar'ı

Bunca şeyi sizlerle paylaşmamın sebebi ise, Çek yazar Iva Procházková'nın ON8 Kitap'ta yayımlanan *Çıplaklar* (2014) adlı kitabını ve öncelikle başkarakter Sylva'yı inceleyen, daha çok aydınlanabilmemizdir.

Çıplaklar insanın en savunmasız ve en hassas olduğu ergenliğin çıplak temasını acıyla hisseden beş genç Sylva, Filip, Niklas, Evita ve Robin'in yetişkinliğe yolculuklarında hayatı anlamlandırma ve hayata tutunma çabalarını anlatıyor.

Başkarakter Sylva, tam olarak ilkelliğin vücut bulmuş hali. Yetişkinliğe attığı adımlarla birlikte zihnine dolan kirli ve onu mutsuz eden düşüncelerden arınmak için doğaya gider. Doğa Anası'nın sularına bırakır kendini. Onun en sevdiği şey çıplak yüzmek, tüm utanma, yargılanma ve çıplak görülerek rezil olma duygusunu bir kenara bırakarak çırılçıplak, doğaya temas etmek. En ilkel ve en çıplak haliyle yüzdüğü yer olan, ana rahmine.

"Kilometrelerce yüzyordu. Akıntı yönünde, ona karşı ve onu keserek. Çoğunlukla Elbe'de, ama zamanla Eger'i, Moldau'yu, Spree'yi, Neisse'yi, Oder'i ve diğer nehirleri de denedi. Fırsat bulduğu her yerde suya giriyordu. Yüzmek onun için mutlak bir zorunluluk haline geldi. Bağımlılığa dönüştü." (s. 29)

Suda çıplak yüzmek Sylva için annesini en hissedildiği ve en güvenli yer olan ana rahmine mutlak bir dönüştür. Hatta çıplak yüzmenin "anayasal hak" olması

gerektiğini düşünür. Yani, duyguların ve ilkelliğin, kültürün en temel koruyucusu olan yasalarla meşrulaştırılması gerektiğini... Çünkü kıyafet, medeniyetin ve kültürün göstergesidir. Sylva'nın medeniyetin yozlaştırıcı unsurlarını reddetmesi kitabın başından sonuna kadar çok açıktır. Bu yüzden kıyafetlerini çıkarmak istiyor özellikle doğayla temas halindeyken.

Çıplaklık, kitaptaki en baskın anlamda, ergenliğin alegorik sembolüdür. Çocukluktan ergenliğe, ergenlikten yetişkinliğe geçiş içsel anlamda metamorfozdur. Ve her metamorfoz aşaması kıyafetlerin çıkarılması ve yeni kıyafetlerin giyilmesini gerektirir. Sylva'nın çıplaklığı ise özgürlüktür. Ve özgürlük devletin vatandaşlarına sunduğu bir hak değil, aksine kurallara ve kalıplar uydurup, toplumsal normlara göre şekillendirip, bireyi kontrol altına alma yöntemidir. Hiçbir toplumsal kurum bireye özgürlüğünü sunmaz, aksine onu çalar. Çünkü özgürlük yalnızca doğadan gelir ve tamamen doğaya aittir. Sylva'nın nehirde yüzmesi de bireysel özgürlüğe giden bir yol aramadır.

Procházková'nın metninde coğrafi hareketlilikler ve karakterlerin içsel değişikliği birbirlerine paralel kavramlardır. Doğanın sınırı yok, edebiyatın ve sanatın da sınırı yoktur. Sanat tamamen doğayı taklit etmektedir çünkü. Sylva'nın nehirleri yeni bir hayata giden yolu sembolize eder. Devinin ve hareket halinde olan figürün içselleştirilmiş bir özelliğidir. Çocukluk ve yetişkinlik arasında gidip gelen duygulara sahip figürün içsel hareketliliğinin yansımasıdır.

En başta da bahsettiğim gibi çocukluk ilkel bir dönemdir. Bu dönemde dünya duyularla algılanır ve duygularla tepki verilir. Karnı acıkan çocuk ağlar, ortalığı batıracağını kimin onu nasıl yargılayacağını umursamadan altına pisler. Çocuk kendi pisliğiyle baş başa kalsa, onunla oynar. Çocuk kültürel ve toplumsal normlardan sorumlu değildir ve özgürdür. Acı çekmeden, cezalandırma korkusu olmadan içgüdüleriyle ve özgürce hareket edebilir. Oysa aklıyla ve mantığıyla hareket ettiğini, kullandığı dil ile kendini özgür tanımlayan yetişkin birey özgür değildir. O içgüdülerine ve doğal duygularına uyum sağlamaktan korkan, bir beden içine hapsedilmiş acılı bir ruhtur. Çalışmak, yuva kurmak, sahip olmak, tüketmek, bireyselliğin yükümlülüklerine ayak uymak durumundadır. Aksi, cezalandırılmasını gerektirir. Sylva'nın tam olarak korktuğu ise budur. Büyümekle onun en önemli özelliği olan özgürlüğünün elinden alınması ve sonucunda hissedeceği acı...

Sylva sadece nehirlerde yüzmeyi sevmekle kalmaz, doğayı tüm çıplaklığı ve tüm gerçekliğiyle sever. Birçoğumuzun tiksinek duygusuyla, hissetmek istemeyeceği balçığı bile...

"Sylva kendini bırakıp birkaç metre daha sürükleniyor. Ancak ondan sonra bacaklarının üstünde dikiliyor. Ayaklarının altında kaba kumu ve kadife gibi yumuşak balçığı hissediyor." (s. 14)

Sylva, doğa ana kadar devingen ve sınır tanımayan bir karakter olarak, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki ince çizgide acı çekmektedir. Bir yandan yetişkin olması, kurallara uyması ve gerek aldığı cezalar, gerek okuldan atılması gibi toplumsal olana ayak uydurmaya zorlanırken, tamamen içindeki doğal güdülerle hareket eder, ritüelvari